

Slovo úvodem. Kuks – chvála, trápení a budoucnost

Ivo KORÁN

1

I. Chvála (minulosti)

Kuks je sen barokního kavalíra o nápravě věcí lidských, uvedený v život barokními tvary kamene. Svým způsobem mimoděčné následování snah Komenského, jež však zůstaly uzavřeny v knihách. Poselství nepřijaté svou dobou a nám hodně vzdálené. Vyprávění o cestě člověka vedoucí špalíry upokojivých Ctností a svůdných, vždy přitažlivých Neřestí až ke Kázání na hoře, kde se dovídá o Blahoslavenstvích. Ta obklopují ústřední andělskou postavu, prolnutou světly. Není to Víra, tím méně Náboženství, nýbrž podle starého podání sám Kristus. Alegorie, mířící skrze literaturu až do moderní doby, jež z mýtů a pohádek čerpá přesvědčení o tom, že Láska je silnější Smrti – asi naposled o tom čteme nedlouho před ruskou revolucí.

Co vlastně Šporka přimělo ke zbudování sochařského teatru této cesty, neumíme povědět. Četl a dával tisknout moralistní spisy pozdních francouzských jansenistů, kdysi jiskřivých a dnes nudných k nečtení. Asi právě v tom kontrastu stříbřitě střídmého klasicismu textů a vervně pádných soch Braunových tkví kouzlo kuské Cesty – poselství.

II. Trápení (doby současné)

Popisovat sochy je zbytečné – každý si je musí prožít sám. A hned tu se otvírá první problém. Prožitek soch vyžaduje hluboké soustředění i dychtivé obcházení ze všech stran. Kuským špitálem se provádí jako každým jiným zámeckým objektem, to znamená ve velkých skupinách, nesourodých a hlučných. Co horší

ho, sochy se opakují, prvně ve výduscích před špitálem, podruhé v originále v bývalé jízdárně. Platí pro ně starý imperativ Myslbekův, že teprve světlo vytváří sochu. Imperativ snadno ověřitelný – stačí tu pobýt pár hodin, abychom viděli, jak se mění v závislosti na slunci a mracích. Jestliže ve výduscích Braunova díla žijí, originály v jízdárně jsou smutně statické a pro návštěvníka nudné. Nadto je mnohdy jejich zadní strana, v jízdárně nepřístupná, pro diváka přivklého modernímu umění přitažlivější než čelní pohled. A jak tomu odpomoci, nevím.

Velkorysá evropská dotace umožnila obnovu budov, ovšem její prvotní nesmyslná podmínka (nebo snad její tuzemský nesmyslný výklad?) paradoxně vylučovala náležité restaurování. Snad i z těchto důvodů se také mohlo stát, že příčinnivý polír přetřel barvou kamenné kvádry, flankující rokokový štít severního rizalitu – autorský znak trutnovského architekta Niederröckera, uplatněný i na hřbitovní bráně v Hostinném. Restaurátoři maleb Tance smrti v přízemní chodbě pak byli zbytečně štvání termíny takřka v připomínce praktik starých před-sametových časů. Tím větší dík jim náleží.

III. Naděje (časů budoucích)

Zbývá vhléd do budoucna. Nemám tak velké oči, jak se dnes může zdát, když vyslovím následující a pro mnohé možná bláhové požadavky. Parkoviště je třeba umístit nad vsí tak, aby návštěvníci scházeli po schodišti podél zurčících kaskád tekoucí vody. Snad je ještě živý její pramen, a kdyby byl alespoň trochu léčivý, tím líp. Celý levý břeh by potřeboval kuli-

Obř. 1. Anonym, veduta lázni Kuks s hospitem z doby největší slávy, jedno z mála určitějších zachycení původní barevnosti areálu. NKP Hospital Kuks. Foto: Gabriela Čapková, 2016.

su, která by aspoň opticky byla protiváhou špitálu. Celých sedmdesát roků, co Kuksem chodím, si říkám, že by stačilo vysadit tu stromy – za ta léta už by byly vzrostlé.

Krásně klenutý most bych v evokaci časů Šporkových osadil barevnými trpaslíky. Ale to, stejně jako i další úpravy, už by mělo být raději dílem skutečně velkého architekta – a také stejně velkého zahradního architekta, který by osadil závodíště opět trpasličími potvorami a upravil celé předpolí špitálu, cestu k němu obroubil alejí tují, stále se zmenšujících pro dosažení optického klamu, vzdalujícího monument budov (ale to už si možná moc vymýšlím). Rozhodně bych dal přívětivě upravit cestičku od špitálu k „Betlému“ kolem reliéfu Stigmatizace sv. Františka (nikoliv betonem pro cyklisty!) a vůbec činil vše pro to, aby se tento slavný, a přece tolik zkoušený kousek světa vrátil k původnímu půvabu. Tak nějak by mohl moudrý, nebo aspoň rozumný člověk postupovat dál, tedy až zase budou peníze.

Pro tuto chvíli poděkuji všem, kteří se Kuksem celý předloňský rok trátili a kteří se přičinili o předkládané číslo Zpráv památkové péče. Přeju jim, aby se ze zdejšího génia radovali i v příštích letech a nemoudře nesoudili, že všechnu další práci v něm musí stihnout sami. Ars longa!